p. Vrublevskio biblioteka

Krynica

ŠALTINIS

VILNIA, 12 ŚNIEŽNIA 1939 HODU.
№ 8 (705). Hod vydańnia XXI.

BIEŁARUSKAJA NARODNAJA HAZETA
Vychodzić u aŭtorki i piatnicy.

Cana numaru 10 cent. Padpiska na hod—5 lit., na paŭhoda 3 lity. Da kanca 1939 h. — 0.75
Adras red. i admin.: Vilnia, Zavalnaja vul. 1—2.

NA POLSKIM ŠKOLNYM FRONCIE

U minułym tydni ŭ polskich školach Vilni było nieŝta krychu padobnaje da „frontu". Viedama, vajny tam nia było, ale byŭ niespakoj i zamiašańnie. Prajaŭlałasia heta ŭ tym, što ŭ mnohich polskich školach pačatkavych i ŭ bolšaści siarednich, u suviazi z razpačaćciem školnych zaniatkaŭ pavodle litoŭskich zakonaŭ, vučni i vučanicy prabavali demanstravać i „strajkavać".

Litoŭskija školnyja ŭłady sarhanizavali davoli — kali nie za šmat — polskich pačatkavych i siarednich školaŭ, z polskaj movaj navučańnia, na dziaržaŭny košt. Novym u hetych školach, u paraŭnańni z polskimi školami za časaŭ polskich, źjaŭlajecca tolki toje, što dyrektarami, inspektarami i kiraŭnikami hetych školaŭ naznačany Ličviny, jakija dobra znajuć polskuju movu, a tak-ža zaviedziena navučańnie litoŭskaha jazyka, historyi i gieografii Litvy — zamiest Polščy.

Damahańni-ž polskaj moładzi jšli ŭ tym kirunku, kab usio astałosia pastaromu — kab kiraŭnikami astalisia kiraŭniki daŭniejšyja, kab zamiest historyi i gieografii Litvy byli hetyja pradmiety Polščy. Niekatoryja z vučniaŭ rabili „ŭstupki" tolki litoŭskaj movie, dapuskajučy jaje ŭ školu jak pradmiet, a niekatoryja, bolš „patryjatyčnyja", i hetaj „ustupki" nie rabili.

Kali pišam hetyja radki, čad u hałovach polskaj školnaj moładzi jašče susim nie prajšoŭ i ŭ niekatorych školach zaniatki narmalna jašče nie adbyvajucca. Ale heny polski hura-patryjatyzm užo ŭlahajecca i Vilnia nad im spakojna prachodzie da paradku dziennaha.

Nas tut prad usim cikaviać tyja bližejšyja pryčyny, jakija vyklikali siarod polskaj moładzi takija niapryhožyja, nierazumnyja i niezdarovyja prajavy. Voś-ža bližejšaj pryčynaj hetaha jošč silnaja ahitacyja mnohich Palakoŭ z starejšaha hramadzianstva, u jakim jašče nia vyvietraŭsia duch šlachockaha „nie pozwalam" i jakoje časta susim pazbaŭlena pačućcia realnaści i spraviadlivaści.

Ale hetuju bližejšuju pryčynu zradzili pryčyny dalejšyja i šmat hłybiejšyja. Heny duch šovinizmu, nacyjanalnaha egoizmu, nietolerancyi da niapolskich nacyjanalnaściaŭ u našym krai doŭhija viaki pravodzili ŭ nas polskija pany, jakija, dziakujučy svajej ekanamičnaj pieravazie, da apošnich časoŭ mieli vialiki ŭpłyŭ uva ŭsich halinach žyćcia, a tak-ža bolšaść polskaha duchavienstva, jakoje, karystajučysia Kaściołam, praz cełyja viaki ŭžyvała jaho ŭ nas dla polskaj, nacyjanalistyčnaj, kryŭdnaj dla Biełarusaŭ i Ličvinoŭ, pracy i prapahandy. Hetki duch panuje i padtrymlivajecca pieravažna tymi-ž polskimi dziejnikami ŭ polskimi hramadzianstvie i dalej. U hetkim-ža duchu praz 20 hadoŭ hadavała maładoje polskaje pakaleńnie ŭ nas polskaja dziaržava. Dyk nia dziva, što polskaja moładź siańnia prajaŭlaje „patryjatyzm" hetkaha „vysokaha" sortu.

Ale azdaraŭleńnie atmasfery treba začać ad samaj krynicy, ad samych asnoŭ, inakš apary jadu nienaviści i nieciarpimaści z boku polskaha nacyjanalizmu i dalej buduć zatruvać atmasferu i pieraškadžać harmonijnamu sužyćciu narodaŭ u Litoŭskaj Respublicy.

V. Vyškovči.

KANSTANTY STAŠYS

Novazaćvierdžany burmistr m. Vilni hram. K. Stašys radziŭsia ŭ rakiskim paviecie ŭ 1880 h.

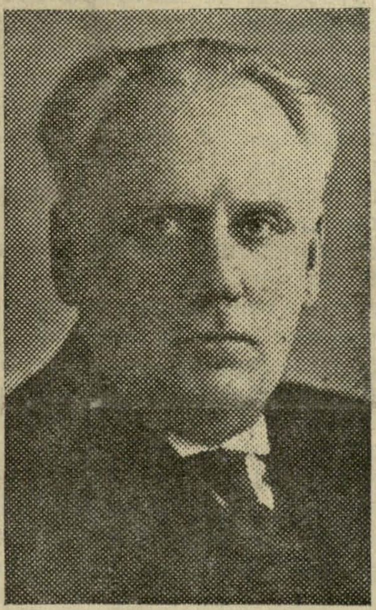

Burmistr Vilni K. Stašys

Vučyŭsia ŭ Mitavie i Samary, a universytet končyŭ u Dorpacie, pašla čaho pracavaŭ u adradženskim ruchu litoŭskim. Suśvietnuju vajnu K. St. prabyŭ u Rasiei, skul viarnuŭsia ŭ kraj u 1918 h. Ad hetaha času hram. K. Stašys žyvie stała ŭ Vilni, budučy tutnieaficyjalnym pradstaŭnikom Litvy. Aficyjalna-ž da apošniaha času hram K. Stašys byŭ biazźmienna staršynioj Litoŭskaha Nacyjanalnaha Kamitetu ŭ Vilni. Na hetym ciažkim i adkaznym stanoviščy pieražyŭ hram. K. Stašys usie kalainy losu svajho kraju, nia vyklučajučy aryštaŭ i sudoŭ i deportacyj.

Na novaje nia mienš adkaznaje stanovišča, jak bačym, prychodzić čałaviek ciesna źviazany z žyćciom Vilni j Vilenščyny i niaŭstupny baraćbit za praŭdu. Pažadajma jamu jak najbolš udačy. **A. K.**

Vyjezd u Sav. Biełaruś

U Vilni j Vilenščynie šmat jošć uciekinieraŭ z abšaraŭ Zach. Biełarusi i naahuł Savieckaha Sajuzu. Kab dać mahčymaść hetym ludziam viarnucca da svaich siemjaŭ i sialibaŭ, u Vilniu pryjaždžaje 12 h.m. specyjalnaja savieckaja misija. Budzie jana uradavać u budynku Paŭnamocnika Uradu (vul. Mahdaleny 2 na II paviersie) ad hadz. 9 da 14 i ad 16 da 20 štodzień, apračа śviata.

Chto choča viarnucca ŭ SSSR, toj pavinien da hetaj kamisii pryjšci asabista i pryniešci dakumanty, z katorych vidać, što miesca stałaha pobytu jahonaha—ŭ SSSR. Heta samaja kamisija paźniej budzie ŭradavać i ŭ inšych miascoch Vilenščyny i tamu niama patreby zdaloka jechać u Vilniu.

Ab tym, kamu z zapisanych na vyjezd budzie pazvolena jechać, a tak-ža ab dni vyjezdu i miescy zborki budzie asobnaje paviedamleńnie.

Źjezd litoŭskich piśmieńnikaŭ

8 śnieźnia ŭ Vilni adbyŭsia źjezd litoŭskich piśmieńnikaŭ. Źjezd vybraŭ novyja ŭłady Sajuzu litoŭskich piśmieńnikaŭ na nastupajučuju kadencyju, pryniaŭ u svaju arhanizacyju vilenskich litoŭskich litarataraŭ, jakija dasiul nia mieli svajej asobnaj arhanizacyi, i vyrašyŭ mnoha inšych arhanizacyjnych spraŭ.

U nastupnym dni (9.XII) litoŭskija piśmieńniki naładzili ŭ miestavaj sali svoj pieršy ŭ Vilni litaraturny viečar.

Ad imia biełaruskich litarataraŭ pryvitała na viečary litoŭskich litarataraŭ Natalla Arsieńnieva. Pramovu jejnuju nadrukujem ŭ čarhovym numary „Krynicy".

Viečar byŭ pieradavany Vilenskim radyjam.

Думкі праваслаўнага Беларуса-міраніна

Прачытаўшы ў газ. „Эхо" гутарку карэспандэнта гэтай газэты з Яго Найсьвячонствам Мітрапалітам Элеўфэрыям—я задумаўся. Уладыка Элеўфэры кажа: „што царкоўнае жыцьцё Віленскай часткі эпархіі яшчэ ня так хутка атрымае паўнату духоўнага і кананічнага жыцьця".

Ад Уладыкі Элеўфэрыя мы ня раз ужо чулі, што мы не кананічныя, што мы „адшчапенцы", адным словам выходзіць так, як быццам мы і не праваслаўныя. Аднак, якраз нам,праваслаўным Беларусам ў часе польскага ў нас панаваньня ўдалося адстаяць і самае Праваслаўе і яго чысьціню. Якраз у нас Праваслаўе, асвабадзіўшыся ад розных „новшеств" Маскоўскае Царквы, уваскрасіла старадаўныя звычаі нашае Царквы. Праваслаўе было ў нас загрожана з усіх бакоў — але ў гэнай барацьбе за свае існаваньне яно ўзмоцнілася і загартавалася, і думаецца нам, што мы ня менш праваслаўныя, як і тыя, якія належалі да Царквы Маскоўскае.

Змушаюць моцна задумацца і наступныя словы Уладыкі Элеўфэрыя: «Калі будуць праведзены ў жыцьцё некаторыя мерапрыемствы ў складзе кіраўнікоў прыходаў, мы правядзём выбары саветаў па цэрквах».—Як-жа гэта? Спачатку будуць пасаджаны «свае людзі», а потым будуць праведзены саборныя асновы? Калі Уладыка Элеўфэры стаіць на грунце Маскоўскага Сабору, дык там прадугледжана поўная саборнасьць, а значыць і ўплыў міран на вызначэньне да іх сьвяшчэньнікаў.

Наводзіць яшчэ на думкі спосаб паміnаньня Намесьніка Патрыяршага Прастола: „Святейшие Православные Патриархи и Патріаршаго Местоблюстителя Сергія, Митрополита Московскаго и Коломенскаго", у той час, калі поўны тытул Намесьніка Маскоўскага Патрыярха ёсьць гэтакі: „Местоблюститель Всероссійскаго Патріаршаго Престола". Калі Уладыка Элеўфэры, а знача і Праваслаўная Царква ў Літве, чамусьці да гэтае пары залежыць ад Масквы ня толькі кананічна, але і адміністрацыйна, дык з гэтым ня трэба хавацца, а трэба дамагацца калі не аўтокефаліі, дык экзархату, ці хоць-бы поўнай аўтаноміі; на гэта Царква ў Літве, як Царква сувэрэннае Дзяржавы, мае ўсе правы.

У гэным інтэрв'ю была йшчэ гутарка і аб нашым Уладыцы Хвядосу. Падчыркнены там толькі факт, што Уладыка Хвядос быў архірэем у Смаленску яшчэ да сусьветнай вайны (значыцца з пункту гледжаньня Уладыкі Элеўфэрыя быў кананічны), і што Уладыка Хвядос быццам прызнаў Уладыку Элеўфэрыя кананічным правячым архірэем Віленскае эпархіі. Чаму-ж Уладыка Элеўфэры зусім не адзначыў факту, што Яго Найсьвячонства архіепіскап Хвядос не пакінуў у жудасную мінуту сваей паствы, ня выехаў, як другія, а астаўся ў Вільні, каб дзяліць долю і нядолю сваіх пасомых?

Далей, у інтэрв'ю спатыкаем, што Уладыка Элеўфэры "упразднiў" Віленскую Кансысторыю.

Вот-жа трэба сьцьвердзіць, што Віленскую Кансысторыю зьліквідаваў яшчэ сам Уладыка Хвядос, а Уладыка Элеўфэры чамусьці адразу аднак прыгалубіў усіх былых кіраўнікоў Віленскае Кансысторыі. Кіраўнікі гэтыя, будучы праваслаўнымі сьвяшчэньнікамі, фактычна былі паслухмянымі слугамі польскага ўраду і дапамагалі апалячваць праз Царкву мясцовае беларускае насельніцтва. Чуваць было, што гэныя іерэі пакаяліся, і можа абавязаліся вясьці царкоўную палітыку стасоўна да вымаганьняў новае царкоўнае ўлады. Але таксама ведама і тое, што як Уладыка Элеўфэры, так і яго супрацоўнікі, цьвёрда пераконаны, што хто праваслаўны — той Расеец. Вось-жа ці не за гэнае прызнаньне расейскасьці, а можа і за абяцаньне вясьці цяпер ужо русыфікацыйную палітыку, „іерэям" гэным і былі прабачаны ўсе грахі перад Царквою і народам?

Але аб іх грахох памятаем мы, праваслаўныя Беларусы, і чакаем над імі духоўнага суду. —. Шмат яшчэ якіх думак падыймаецца ў праваслаўнага Беларуса і да іх пастараемся вярнуцца.

Стары барацьбіт.

Рыскі мітрапаліт дбае аб Беларусох

Рыскі праваслаўны мітрапаліт пр. Аўгусьцін прызначыў маладога беларускага сьвяшчэньніка а. Мікалая Малатка кіраўніком-арганізатарам праваслаўнае беларускае моладзі, а сьвяшчэньніка-Беларуса а. Міхала Краўчанку багаславіў арганізаваць беларускія гутаркі і сходы праваслаўных Беларусаў ў г. Рызе. Трэба спадзявацца, што хутка а. мітрапаліт здзейсьніць, нарэшце, пажаданьне беларускіх жыхараў у Латгаліі і ў праваслаўныя прыходы з бела рускаю большасьцю будзе прызначаць сьвяшчэньнікаў Беларусаў,а не Маскалёў і Латышоў, як гэта было пры нябожчыку мітрапаліту Іоанну.

Što z Suvalščynaj?

Suvalščyna heta časć b. Biełastockaha vajavodztva, z haradami Suvałki i Sejny, jakaja pa ŭpadku Polščy adyjšła da Niamieččyny. Dahetul adnak niama peŭnaści, ci kraj hety tak pry Niamieččynie astaniecca, ci jaho čakaje jšče niešta novaje. U kožnym razie z Berlina pajšła ŭžo pa śviecie viestka, što niamiecki kolonizacyjny plan da Suvalščyny nie tasujecca i što naahuł niama jšče nijakich aznakaŭ źmieny dahetulašnich tam paradkaŭ.

Usiakuju biełaruskuju knižku,
BIEŁARUSKI KALENDAR,
BIEŁARUSKIJA PAŠTOŬKI,
hazetu najtaniej i najchutčej dastaniecie ŭ biełaruskaj
kniharni „Pahonia"
Wilnia, Zavalnaja vulica № 1.
Kataloh biełaruskich knižak, na žadańnie, vysyłajecca darma.

Uład-Inicki

Aryšty, Biaroza j vola

(Uspaminy aryštanta)

U „Centralcy"

Palicyjant pryviol mianie ŭ kancelaryju „Centralki" i ŭpuściŭ za zaharadku. Tutaka taŭpiesiłasia šmat ludziej. Jany pačarzie padychodzili da stała j padavali svaje proźviščy vysokamu suchomu palicyjantu, katory zapisyvaŭ ich u knihu. Čulisia proźviščy žydoŭskija, niamieckija, rasiejskija j biełaruskija, a z apošnich — byŭšaha biełaruskaha senatara Bahdanoviča, byŭšaha vučyciela Biełaruskaj himnazii Jazepa Šnarkieviča.

Zapis ŭčy aryštavanaha, zahadvali addavać šapku, šlejki, pajasy, sierniki, tytun, hrošy j paasobku advodzili ŭ celi.

Mianie adviali ŭ 12-ju celu, dzie było ŭžo čałaviek 15. Aź da ranicy amal usie moŭčki siadzieli—kažny dumaŭ svaju dumku. Tolki kali pačało śvitać, pačała kleicca hutarka, katoraja krucilasia navokał pryčyny aryštu. Kažny pasvojmu tłumačyŭ. Adzin — što słuchaŭ radyjo z-za hranicy, druhi — što kaliści siadzieŭ na Łukiškach za palityku, toj — što mała daŭ na Fon (fond narodnaj abarony), hety — što mieŭ sprečku z palicyjaj za sanitarnyja nieparadki ŭ svaim domie ci pradpryjemstvie i h. d. 78-hodni, chvory na katar žyvata, Armianin Atarov kazaŭ, što ŭziali jaho niby-to za schavanyja hrošy. Niejki Jokajtis tłumačyŭ svoj aryšt tym, što jon kruciŭsia ŭ Sudzie j vadziŭ siałanaŭ da advakataŭ, a mahistracki tabieĺščyk Piekarski — za padazreńnie jaho ab nielehalnym revalvery. Ale adzin voźnik z biełaruskim proźviščam, bosy i ŭ adnej kašuli, to nijak nia moh vytłumačyć, za što jaho aryštavali. Užo ab Niemcach, to j niama čaho kazać, — ich aryštavali za toje, što jany — Niemcy... Adnak-ža, za jakuju vinu aryštavany kažny, nichto nia viedaŭ, i ŭsiaki byŭ pierakanany, što heta tolki časovaje zatrymańnie, pakul končycca mabilizacyja, a jana, pavodle abviestki, była raściahnuta aź na tydzień.

3 vieraśnia, u niadzielu, nas vadzili na dopyt. Dapytvaŭsia, mabyć, niejki sudździa razam z kapitanam i kiraŭnikom śledčaha addziełu. Ale dopyt ich byŭ vielmi karotki: imia, proźvišča j čym zajmaŭsia. Paśla dopytu varočali ŭ celi.

12-ja cela, u katoraj prabyŭ ja tydzień z hakam, była nievialikim pakojem, z zakuranaju stollu j ciomna-šerymi ścienami. Na ścienach było napisana ałavikom i narezana šmat proźviščaŭ tych, chto ŭ joj siadzieŭ. Strelisia proźviščy aź z 1928 hodu, — heta pakazyvała, što jana bolej 10-ch hadoŭ nia była dezynfekavanaju j adnoŭlenaju. Prociŭ dźviarej — vakno z kratami ad pakoju, a z panadvorku — z blašanaju zasłonkaju, ukosna prymacavanaju da muru tak, što z celi bačyłasia tolki pałoska nieba, ad katoraha j padała śviatło. Pry levaj ścianie — hołyja nary z došak i z ukosnaju doškaju ŭzdoŭž ściany — heta była paduška. Pavodle samaha tavaryskaha raźmierkavańnia nary mahli pałažyć na sabie 11 čałaviek, a što bolej hetaha, to musiła lažać u nahach abo na padłozie. Pamiž naraŭ i procileżnaj ściany było jakich 50 cm. „kalidoru", pa katorym aryštanty chadzili ŭzad i ŭpiarod, ad ściany da ściany. Viedama, chadzili nia ŭsie, a najbolej „nervovyja," abo kamu dakučyła lažać na narach ci siadzieć na ich kraju. Padłoha ŭ celi była dzieravianaja, sa šparami j myšynymi dzirkami. U praciahu našaha 7-dzionnaha siadzieńnia jaje padmiali tolki 2 razy j kažny raz padyjmaŭsia niavidočny pył z jedkim zapacham porachu, katory vyklikaŭ suchi, dziaručy kašal.

Žyćcio našaje ŭ 12-taj celi ahułam išło hetkim paradkam:

Jak tolki pačynałasia zara — pačynałasia j cichaja hutarka, pieravažna ab

Памёр беларускі дзеяч у Латвіі Рыгор Плыгаўка

Беларускае грамадзянства ў Латвіі перажывае цяжкую страту: 5-га сьнежня памёр у Рызе ад сухотаў адзін з значнейшых тутэйшых беларускіх дзеячоў, Рыгор Сямёнавіч Плыгаўка. Паходзіў з Віленшчыны, нарадзіўся 27 лістапада 1886 году на хутары Пятроўка, Порпліскай воласьці, Вялейскага павету. Па сканчэньні пачаткавае школы, паступіў ён у Маладэчанскую вучыцельскую сэмінарыю, якую скончыў у 1906 годзе, і з восені таго-ж году пачаў працаваць вучыцелем, спачатку ў Асінаградзкай, а потым у Норыцкай пачаткавай школе ў Віленшчыне. Адпрацаваўшы чатыры гады вучыцелем, гр. Плыгаўка ў жніўні месяцы 1910 году паступіў у новаадчынены Віцебскі Вучыцельскі Інстытут, які скончыў стыпэндыянтам у 1913 годзе. 16-га жніўня 1913 году ён быў назначаны вучыцелем Крэйцбурскага Вышэйшага пачаткавага вучылішча на тэрыторыі сучаснае Латвіі, з каторай і зьвязваецца з гэтага часу ягонае жыцьцё і праца. Тутака-ж ён ажаніўся з Латышкай, дачкой Крэйцбурскага дамаўласьніка. У часе вайны яго змабілізавалі ў дзеючую армію, скуль ён трапіў у нямецкі палон, дзе, пазнаўшы нямецкую мову, працаваў пісарам у канцэлярыі лагеру.

У 1919 г. Плыгаўка вярнуўся з нямецкага палону ў Латвію і працаваў як вучыцель у Якабштацкай латыскай гімназіі да канца 1921 году.

1921 год быў пачаткам беларускае нацыянальна-меншасьцёвае адраджэнскае працы ў Латвіі, і грам. Плыгаўка быў запрошаны беларускім культурна - асьветным т-вам «Бацькаўшчына» на пасаду арганізатара беларускае аснаўное школы ў Люцыне. Працу гэтую ён выканаў удачна і кіраваў гэтаю школаю да 1 лютага 1925 году, калі быў прызначаны ў Рыгу на дзелавода Беларускага Аддзелу пры Міністэрстве Асьветы. Працуючы ў Люцыне, ён прыймаў дзейны ўдзел у працы Люцынскага аддзелу т-ва «Бацькаўшчына» і ў арганізацыі Люцынскае беларускае гімназіі. Перабраўшыся ў Рыгу, ён працаваў у т-ве «Беларусаў-выбаршчыкаў» і ў т-ве «Беларуская Хата».

З 18 лютага 1927 году грам. Плыгаўка працаваў як кіраўнік і як вучыцель у 2-й Рыскай беларускай аснаўной школе, у школе для дарослых на Чырвонай Дзьвіне, а таксама быў вучыцелем нямецкай мовы ў беларускай гімназіі ў Рызе і вёў паасобныя лекцыі з мэтодыкі на Дзяржаўных беларускіх вучыцельскіх курсах.

У 1936 г. грам. Плыгаўка, разам з іншымі беларускімі настаўнікамі, быў звольнены з пасады і адсунуты на мэрытуру. З гэтага-ж часу ён пачаў хварэць, доўга лячыўся ў санаторыі ў Чэкуркалне, у пачатку 1939 г. зусім быў паправіўся, але пасьля захварэў ізноў і ўжо не пакінуў ложак.

Памёр ён у такім веку, калі мог яшчэ шмат прынясьці карысьці свайму народу і ў апошнія дні, разьвітваючыся з сваімі таварышамі назаўсёды, ён дужа сумаваў не таму, што прыходзіцца паміраць у 53 годзе жыцьця, а таму, што шмат чаго яшчэ хацелася-б зрабіць для нашае меншасьці ў Латвіі.

Пахаваньне гр. Плыгаўкі адбылося 8 г. м. на магільніку латыскага паэта-рэвалюцыянера Яніса Райніса. На гэтым магільніку яшчэ 3 гады назад сам Рыгор Сямёнавіч выбраў і купіў сабе мейсца для магілы, бо хацеў быць пахаваны недалёка ад Я. Райніса, які зьяўляўся вялікім другам беларускае меншасьці ў Латвіі і заўсёды бараніў ейныя інтэрасы і ў Сойме Латвійскім і ў грамадзянстве. Гэты магільнік знаходзіцца недалёка і ад Чырвонай Дзьвіны і ад будынку былых беларускіх школ, у якіх нябожчык працаваў.

Беларуская моладзь, якая так любіць бываць на гэтым прыгожым магільніку, любуючыся кветкамі і помнікамі на магіле Райніса, ніколі не абміне і магілу свайго былога настаўніка.

Хай будзе яму лёгкай тутэйшая зямля!

Стары сябра.

Пахаваньне Рыгора Плыгаўкі

У пятніцу на магільніку Райніса ў Рызе адбылося пахаваньне заслужанага беларускага дзеяча, Грыгора Сямёнавіча Плыгаўкі. Праводзіць нябожчыка зьявілася шмат беларускіх грамадзян. Набажэнства адправіў сьвяшчэньнік - Беларус, а. Міхал Краўчанка, які сказаў дужа ўсхваляваўшую ўсіх прысутных прыгожую прамову ў беларускай мове і пабеларуску-ж адчытаў эвангельле. Надзвычайна добра і чула сьпяваў квартэт Льва Грыўскага. Шмат людзей расчулена было да сьлёзаў. Труну з капліцы і да магілы на плячах аднесьці калегі-вучыцялі і бацькі вучняў 2-й Рыскай беларускай школы, у якой нябожчык працаваў да выхаду свайго на эмэрытуру. На магілу было ўскладзена шмат вянкоў і кветак. Вянок ад Беларускага Т-ва ў Латвіі і разьвітальную прамову сказаў С. Сахараў.

Яшчэ прыймаюцца кандыдаты ўва ўсе клясы і аддзелы

3-клясавае **Беларускае Дзяржаўнае Прогімназіі**

(дасюлешняя гімназія бяз ліцэю)

І Беларускае дзяржаўнае Пачаткавае Школы

Лекцыі ў прогімназіі і пачаткавай школе адбываюцца нармальна. У прогімназію і пачатковую школу прыймаюцца вучні, якія цяпер вучацца ці вучыліся ў польскіх або расейскіх школах.

Прыймо кандыдатаў у прогімназію і пачаткавую школу адбываецца ў памешканьні гімназіі на Дамініканскай вул. №. 3/5, у гадзінах ад 8 да 12

snoch i pałažeńni siam'i. Stała śvietła — i ŭsie na nahach, taŭklisia adzin la druhoha. A h. 6—7 — śvistok, aficyjalnaje ŭstavańnie. Cieraz paŭhadziny — pavierka, sekratar „Centralki“ tolki spraŭdžaŭ lik asob. Paśla hetaha aryštanty paasobku vypuskalisia ŭ patrebnaje miesca. Cieraz niejkuju hadzinu pa paviercy — razdača chleba, a ŭśled za im — kavy. Pa śniedańni až da h. 5—6 — volny čas, katory ciahnuŭsia strašenna pamału, poŭz vužakaju, adnastajna až da prykraści. Aryštavanyja, jak mahli, staralisia zabić jaho samaju roznarodnaju hutarkaju j „spacerami“ ŭzdoŭž naraŭ, ale ŭsio-ž taki jon navodziŭ pryhniečany nastroj, tym balej, što ŭ celi niazrušna visieła ciažkaja zaducha. Kala h. 6 —7—znoŭ razdavańnie chleba j kavy na abied, paśla katoraha była pavierka, — joju j kančaŭsia dzień.

Kažny raz chleba davali pa čvierci kilo, a kavy — kubak, mo' z paŭlitra. Kava była nibyta padsałodžanaj, a inšy dzień to j prybielenaj pad koler vasieńniaha šera-jmhlistaha nieba. Chleb davaŭsia čorny, časta niedapiečany. Našaja cela jaho j nie źjadała—na padakońniku zaŭsiody kučaju lažali pajki. Storaž dyk niekalki razoŭ vynosiŭ ich cełymi viodrami — „dla biednych z apieki,“—jak havaryŭ jon. — „Što stajać u chleŭčyku“ —zaŭvažali jamu niekatoryja z aryštavanych.

Pieršyja 2-3 dni prabyvańnia ŭ „Centralcy“ jada zusim nia lezła ŭ horła, a potym choć i jełasia, ale nie z apetytam, a sa śviedamaściaj padtrymać svaje siły. Ad nervovaha napružańnia, ad adnastajnaści času hoład amal nie adčuvaŭsia.

Na toje, što astavaŭsia chleb, mieli vialiki ŭpłyŭ padajanki, choć ich pačali atrymlivać cieraz dzion 3-4 paśla aryštu, i nia ŭsie, a tolki niekatoryja — pa vybaru palicyi.

Mnie potym raskazyvali, što padać padajanku, choć-by samoju žonkaju ci macieraju, było ciažkaju spravaju dziela ŭsiakich farmalnaściaŭ — raz, a pa-druhoje — dziela asabistych nastrojaŭ kiraŭnika śledčaha addziełu j vartavaŭšych na „Centralcy“ palicyjantaŭ. Niekatorych interesantaŭ prosta nie dapuskali da dźviarej śledčaha addziełu j „Centralki“, a da niekatorych tasavali vybar pavodle nacyjanalnaści j sacyjalnaha pałažeńnia, abo prosta—na voka. Adčuli heta Niemcy j Žydy dy biedna apranutyja, z katorymi navat nie chacieli havaryć. Kazali, što zamažniejšyja Žydy prynosili pa dźvie padajanki — adnu, dla aryštanta, druhuju — dla palicyi. A niekatoryja dajučy padajanku ŭ ruki palicyjantu, usoŭvali jamu j hrošy... Na niaščaściach ludziej zaŭsiody zarablajuć.

Pieršyja dni čatyry ŭ „Centralcy“ było spakojna, palicyja navat zdavałasia dalikatnaju, ale pačynajučy ad 5 vieraśnia pačali nia tolki hruba adnosicca da aryštavanych, ale j bić ich. Spačatku bili paasobku, na kalidory, a potym i ŭ celi. Bili pieravažna Niemcaŭ i Žydoŭ, ale papadałasia j Biełarusam. Ja taksama atrymaŭ pa škivicy svaju porcyju humovaj pałkaj. Potym u Biarezie, na medycynskim ahladzie, pryjšłosia bačyć cieła Niemca Vahnera, katoramu było mo' z 70 hadoŭ. Jahonyja plečy j łapatki ad pabojaŭ byli čorna-sinija, a na rukach mieŭ žoŭtyja pajasy — śłady humovych pałak.

6 vieraśnia, pa zmroku, usich Niemcaŭ niekudy vyvieźli, jak potym akazałasia, dyk na Łukiški.

7 vieraśnia viečaram kažnaha aryštavanaha vyklikali ŭ kancelaryju. Tutaka kiraŭnik—syščyk z II-j bryhady śledčaha addziełu Bartaš pad raśpisku abviaščaŭ pastanovu Vilenskaha Haradzkoha Starasty: kažny z nas internavaŭsia na 3 miesiacy ŭ aznačanaje miesca; na zaskaržańnie pastanovy byŭ dadzieny 7-dzionny termin.

Paśla hetaha ŭsim stała jasna, što nas vyviazuć. Dahadyvalisia, što ŭ Biarezu, ale hetaja dumka nia mieła posłuchu. Bolšaść dumała, što vyviazuć u niejki koncentracyjny łahier i buduć pasyłać na vajskovyja raboty, na što ŭsie vyražali zhodu, navat z zadavaleńniem. *(d. b.)*

Biełarusy! Uvaha!

Pry zapisyvańni na atrymańnie novych pašpartoŭ vyrazna treba padavać svaju b i e ł a r u s k u j u *nacyjanalnaść. U novych abstavinach budzie heta mieć vielmi važnaje značeńnie.*

Nia viercie nijakim padšeptam ab vydumanaj niebiaśpiecy dla tych, chto zapišycca biełarusam. Heta vydumka. Praŭda-ž u tym, što śviedamym biełarusam siahońnia ŭ Litvie možna padavacca zusim śmieła i adkryta.

I naadvarot, pavodle zakonaŭ Litvy, niebiaśpiečna ŭsiakaje chitravańnie. Miž inš. u biełaruskuju napr. školu mohuć chadzić dzieci tolki takich baćkoŭ, jakija a b o j e *zapisany ŭ pašpartoch jak biełarusy.*

Dyk kožny biełarus pavinien siahońnia ab hetym pamiatać sam i druhich uśviedamlać.

Vajna na zachadzie i na poŭnačy

Pavolny chod vajennych padziejaŭ na z a c h a d z i e apošnim časam zdradžaje aznaki ažyŭleńnia. Jak Francuzy z Anhlijcami, tak i Niemcy paśpiešna dalej jašče ŭmacniajuć svaje pazycyi. Apračа taho pa niamieckaj staranie byccam razbudoŭvajucca jšče bazy dla aeraplanaŭ, a niamiecki promysieł śpiešna pracuje nad pryhatavańniem pantonnych mastoŭ, jakija mahli-b być u adnu chvilinu kinieny praz raku Rejn. — Usio heta pakazvaje, što abiedźvie starony choć i siadziać siańnia jšče byccam spakojna, to adnak pilna pryhataŭlajucca da niečaha rašučaha.

Na p o ŭ n a č y, h. zn. u Finlandyi, vajennyja padziei jduć poŭnym chodam. Strymlivaje ich tolki časam niepahoda. Saviety pryvoziać na front usio novyja i novyja siły i dajšli ŭžo da finskaj abaronnaj linii Mannerheima. Finskija samaloty zrabili nalot na Leninhrad, ale kidali nia bomby, a tolki adozvy napisanyja parasiejsku. Savieckaja artyleryja hetych samalotaŭ taksama nie čapała. Z Italii, Hišpanii, a niekatoryja kažuć, što navat i z Niamieččyny jdzie ŭ Finlandyju ŭsiakaha rodu dapamoha—ŭ ludziach i vajennym matarjale. Finny zaminavali svaje bierahi, a Saviety abvieścili blokadu hetych-ža bierahoŭ.

VOKAM PA ŚVIECIE

Liha Narodaŭ pačała narady 9 śnieżnia. Na hetyja narady adnak źjavilisia blizu vyklučna tolki samyja staronniki Anhlii i Francyi, u tym liku i pradstaŭniki emihranckich uradaŭ— ałbanskaha i polskaha. Litva svajho pradstaŭnika nie pasłała.

Italija paćviardžaje svaju pastanovu ab neŭtralnaści. Vidać heta z pramovaŭ ministra zahr. spraŭ Čiano i premjera Mussoliniaha.

Bałtyckaja kanferencyja, h. zn. kanferencyja ministraŭ Litvy, Łatvii i Estonii, jakaja zakončyłasia hetymi dniami, pastanaviła, što hetyja dziaržavy i nadalej zachavajuć neutralnaść.

Finski pasoł u SSSR vyjechaŭ z Maskvy ŭ Finlandyju.

Holandyja zataplivaje abšary svajho kraju dziela zabieśpiačeńnia ad napadu tych, chto-b zachacieŭ hvałcić jejnuju neŭtralnaść.

Kanferencyja ministraŭ poŭnačy abvieściła 7 śnieżnia kamunikat, u jakim miž inš. skazana, što učaśniki „pastanavili zrabić usio mahčymaje, kab daviaści da pierahavoraŭ miž Finlandyjaj i Savieckim Sajuzam“.

U vajnie na Bałkanach, kali-b da jaje dajšło, Niamieččyna ni ŭ jakim vypadku nia voźmie ŭčaścia.

Jak apłačvać daŭhi?

Na inšym miescy siańniašniaj „Krynicy“ padadziena, kolki i kali pavodle pastanovy Rady Ministraŭ treba płacić za kvatery. Heta samaja pastanova vyrašaje i sposab spłačyvańnia daŭhoŭ, jaki vyhladaje hetak:

1. Usiakija zabaviazańni niezabiaśpiečanyja hipotekami i załoham niaruchomaści pavinny buduć apłačvacca pavodle kursu 40 centaŭ za 1 załatoŭku.

2. Zabaviazańni daŭhoŭ zabiaśpiečanych hipotekami, za łohami niaruchomaściaŭ i ablihacyjami pažyčak spłačvajucca pavodle kursu 1 lit za 1 załatoŭku.

3. Zabaviazańni vekslavyja i čekavyja abličajucca pavodle kursu 40 centaŭ za 1 załatoŭku.

4. Zabaviazańni za nabytyja niaruchomaści abličajucca pavodle cany kupli i pa kursie: lit za załatoŭku.

5. Zabaviazańni spadkovyja i z padziełu niaruchomaści buduć spłačvacca taksama pa kursie: lit za załatoŭku.

Usiakija inšyja zabaviazańni i pazyčki uziatyja hatoŭkaj —płatnyja pavodle kursu 40 centaŭ za załatoŭku.

Achviary. Praz redakcyju „Krynicy“ achviaravali: R a m a s ł a ŭ s k i Uładzimier: dla niezamožnych vučniaŭ Vilenskaj Bieł. Himnazii — 5 litaŭ i dla Biełarusaŭ biezrabotnych — 5 litaŭ.

Biełaruskaja chronika

Biełaruskija radiopieradačy z Vilni ad siahońnia buduć pieradavacca zamiest u sieradu — u aŭtorak a hadz. 19 min. 30

Biełaruskija himnazii ŭ Zachodniaj Biełarusi. Pavodle dajšoŭšych viestak z-za savieckaj hranicy, šmat tamašnich škoł, dahetul polskich, pieratvorany ŭ biełaruskija. Miž inšym biełaruskija himnazii paŭstali i pracujuć: u Dziśnie, u Drui, u Vialejcy, u Vaŭkavysku, u Horadni. Z inšych miascovaściaŭ viestak tymčasam niama.

Biełaruskaja viečaryna ŭ Ryzie. Ryskaja biełaruskaja pačatkavaja 6-ci klasavaja škoła na Maskoŭskim farštacie ładziła ŭ niadzielu 26 listapada školnuju viečarynu na karyść niezamožnych vučniaŭ. Narodu było mnoha. Najbolš spadabalisia prysutnym biełaruskija pieśni, vykananyja viadomym u Ryzie mužčynskim kvartetam Lva Hryŭskaha.

Stały zarabotak moža mieć kažny ŭ Vilni i na pravincyi pradajučy hazetu

Krynica

Patrebny na heta dazvoł ad litoŭskich uładaŭ dastanie sama administracyja. Chto choča hetym zaniacca, chaj nieadkładna piša ŭ „Krynicu“, padajučy vyrazna svajo imia-proźvišča, adres, viek i ŭ jakim vokruzie choča pracavać.

Da nas pišuć

Chočam žyć

Łavaryški. Nie adzin dziviсca, jak heta, što ad nas u Vilniu ŭsiaho tolki kilometraŭ 20 z hakam, a my ŭsio-ž mocna trymajemsia pry svajoj biełaruščynie. Sapraŭdy, trymajemsia i trymacca budziem, bo my Biełarusy. „Krynicu“ achvotna čytajem i jana ŭ nas damovym pryjacielam. Chacieli-b my tolki, kab jana čaściej vychadziła i šyrej zakranała naša, žyćcio ŭ vołaści, u kaściele, u škole. Usio heta ŭ nas da apošniaj vajny było prycińniena i pafarbavana na čužy nam koler polski. Ciapier chibaž para viarnuć usiamu hetamu ŭ nas charaktar ułaścivy— biełaruski. Spadziajomsia i čakajem.

L a ś n i k

Savieckija raboty vykonvaje fachoviec-**biełarus, jaki biare rabotu z chaty i prynosić vykananyja zakazy.** — Paviedamleńni z adresami zakazčykaŭ pryjmaje redakcyja „Krynicy“. Padrymajcie biełarusa ŭ patrebie.

Žyćcio ŭ Vilni i Kraju

— **Kolki i kali płacić za kvatery?** Ministerskaja Rada užo ŭstanaviła paradak apłačvańnia kvateraŭ u Vilni. I tak pryznajučy asnaŭnuju apłatu za kvatery ŭ polskich złotych z dnia 1 vieraśnia 1939 h. u pieravodzie na litoŭskija hrošy: 1. za čas da 31 śnieżnia 1939 płacicca za kožnuju załatoŭku 40 cent.; 2. za čas ad 1 studnia da 1 krasavika(I—III ŭklučna) — za załatoŭku 50 cent.; 3. za čas ad 1 krasavika da 1 lipnia (IV—VI ukl.) za kožnuju załatoŭku pa 75 centaŭ i ad 1 lipnia — za kožnuju załatoŭku adzin lit.

— **„Elektrit“**, viedamaja Vilenskaja fabryka radyjoaparataŭ, vyviezienaja sioleta ŭvosieni ŭ Saviety, maje być adnoŭlena ŭ Vilni, hdzie astałasia čaść ułaśnikaŭ hetaje-ž fabryki.

— **Novyja pašparty** — heta najpilniejšaja siahońnia sprava dla bolšaści nasielnictva kraju. U Śviancianščynie pašparty ŭžo vydajucca, a ŭ Vilni pačnuć vydavać pašparty 15 ha śnieżnia. Patrebnyja paśviedčańni z mahistratu možna dastać padajučy asobnuju prośbu, za jakuju treba apłačvać 1 lit.

— **Zabarona.** 7 h. m. Kamisar regulacyi cenaŭ zabaraniŭ kramnikam chavać tavary, a pryvatnym žycharom — rabić zapasy.

— **Pradukty na kartački** treba vykuplivać u aznačanym časie. Pa hetym časie kramy nia mohuć užo pryjmać kartačak, bo sami nia mohuć ich addać u aprovizacyjny addzieł Mahistratu. Datyča heta kartačak na cukar, muku, krupy, sol, masła i tuki.

— **Pryjmo na čyhunku.** Ułady litoŭskaj čyhunki pryjmajuć na słužbu na čyhuncy tych, što pracavali na čyhuncy za časoŭ polskich, naradzilisia ŭ Vilni abo ŭ Vil. vokruzie i pražyvajuć tut najmienš ad 1919 hodu. Dziela hetaha treba parupicca padać henym uładam adnosnyja prośby.

— **Nia možna nasić mundziraŭ i płaščoŭ b. polskaj armii.** Nadoviačy palicyja śpisała niekalki pratakołaŭ na tych asob, jakija — pamima zabarony — nasili mundziry i płaščy b. polskaj armii.

— **Rychtujuć plan publičnych rabot.** Mahistrat m. Vilni rychtuje vialiki plan publičnych rabot na 1940 h. U pałavinie śnieżnia plan maje być pryrychtavany, paśla čaho budzie padany adnosnamu ministerstvu dziela zaćvierdžańnia.

Jołak sioleta nia budzie. Ministerstva Finansaŭ zabaraniła rubać jołki na kaladnija śviaty, dziela taho, što pry hetym vielmi niščacca lasy.

Leidėjas ir Redaktorius: ADOLFAS KLIMAVIČIUS
Vydaviec i Redaktar: ADOLF KLIMOVIČ

Fr. Skarinos vardo Gudų Spaustuvė, Vilnius, Pylimo g-vė 1.
Bieł. Drukarnia im. Fr. Skaryny, Vilnia, vul. Zavalnaja 1.

BIBLJOTEKA w Wilnie. im. Wróblewskich